

STENHUGGEREN

medlemsblad
for

JYSK STENKLUB

AMATØRGEOLOGISK FORENING
AARHUS

MEMBER OF DANISH AMATEUR GEOLOGICAL UNION

12 årgang nr 3

december 1986

total nr 38

Ry-messen 1986.

Sten- og mineralmesser virker vel altid dragende på os, og helt naturligt ser vi særligt hen til danske stenmesser med store forventninger. Når messen ydermere afholdes i Ry-hallen, er det overkommeligt for alle os østjyder at deltage, og vi håber naturligvis, at det er stedet i fremtiden.

Hvorledes Ry-messen 1986 forløb økonomisk for arrangør og udstillere, overlades til dem selv at vurdere. For vi andre var det bare morsomt at se kendte og ukendte ansigter - foruden en mængde spændende mineraler og smykkematerialer. Slibe- og polermaskiner var der i stort udvalg, men hvorfor bliver sælgerne altid fraværende i blikket, når ønskerne drejer sig om supplementdele, som passer til maskinerne ?

Hist og her vogtede alvorfulde nordmænd deres pragtfulde bjergkrystaller. Det kan man ikke fortænke dem i, og når man selv har prøvet at indfange krystallerne i vild tilstand, undrer man sig over, at de sælges så billigt. Det er bestemt ikke noget med bare at samle dem i Aladdins hule. Oftest går det over stok og sten foruden blod, sved og myggestik.

I denne charmerende blanding af professionelle og amatører, der udstillede, savnedes nogle stenklub-stands. Og hvilken oplagt lejlighed for DAGU til at vise flaget.

H.W.

Jade.

I min pure ungdom var der ikke noget, der hed TV herhjemme, og det medførte, at vi bl.a. fik tiden til at gå med at læse bøger. Dengang, som nu, havde forfattere tit evnen til at få læserne ud i nogle vildfarelser.

En af disse vakænder, som jeg derefter gik ud i livet med, var den, at Jade var grøn, havde mystiske kræfter, var fra Kina og tilligemed Imperiale. Mange år efter er anden blevet skudt, og det blev emnet ikke mindre spændende ved. På opfordring vil jeg prøve at viderebringe noget af denne spænding.

Jade er i virkeligheden en fællesbetegnelse for 2 forskellige sten: Jadeit og Nefrit. Der er forskel, både kemisk og strukturmæssigt, så de skal betragtes separat, og det gør vi i det efterfølgende.

Jadeit.

Ren Jadeit er hvid, og forskellige urenheder på diverse stadier har forårsaget varierende farver. Der er grøn, gul, orange, brun, sort, rød og blå, men de fleste af dem eksisterer ikke som rene farver. Hårdheden er ca. 7, og der er mange forskellige mønstre, toner og kontraster. I nogle tilfælde har overfladen glasglans, i andre fedtglans. Og så er der det med det translucente, at stenen synes mere farvet, da der reflekteres lys både fra overfladen og fra det indre. Imperial Jade er et vestligt navn for "fei - tsui" materiale, det er uhyre sjældent og enormt dyrt. Det er grønt og så fint, at vi skynder os at tale om noget andet.

Kinesisk Jadeit er hovedsagelig importeret fra Burma til forarbejdning i Kina. Ifølge kogebogen er der også forekomster i Sibirien, Californien, Mexico og andre steder.

Nefrit.

Nefrit findes i større mængder end Jadeit, bl.a. i Burma, Kina, Canada, Polen, Sydamerika o.s.v. Den har hårdhed ca. 6-6.5, og er ugenemsigtig. Den er lidt mere mat end Jadeit, men tag ikke fejl af det, for Nefrit kan også komme op i svimlende priser, men det er normalt som følge af forarbejdningen. Nefrit kan også have mange farver, men ikke den knaldgrønne.

Jade igen.

For ikke at gøre det mere indviklet end nødvendigt, fortsætter vi stykket med fællesbetegnelsen Jade. Vi er ikke mellem de første stensamlere, for der menes allerede for 4000 år siden at have været Jadesamlere ved floderne i Mongoliet. Det er dog ikke før omkring år 1100, at man for alvor begyndte at hugge større stykker ud af klipper. Da havde man allerede erfaringer i at bearbejde Jaden. Det kunne åbenbart foregå med bambusrør, store flitsbuer og masser af

armsved. Hvad der blev brugt som slibe- og smøremiddel, er der fremsat mange teorier om, men under alle omstændigheder har det taget sin tid.

Uden at jeg træder for meget i spinaten rent historisk, ser det ud til, at de forskellige kejsere igennem tiderne interesserede sig en del for Jaden i Kina. En del symbolik har der sikkert været i fremstillingen af genstande, og gravfund viser f.eks. brug af flere tusind stykker Jade som ligklæder. Syet sammen med guldtråd, selvfølgelig. Da kineserne betragter jadesmykket som en talisman foruden en ædelsten, værdsætter de Jaden højere end andre ædelsten. Det forhindrer dem ikke i i forbindelse med jadefarver at bruge ord som spinatgrøn eller hvidkålsgrøn.

Vi har vel alle set enormt flotte sindrige figurer frembragt i Jade. De er meget flotte, og er i almindelighed alt for svære for os at lave. Mindre kan da også gøre det, f.eks. kan cabochons blive flotte, hvis man ellers har et ordentligt stykke at arbejde med. Somme tider kan det lønne sig med dobbelt cabochons, for at få det rigtige smæld frem.

Vanskeligere er det at vurdere Jades værdi. Mange gange vokses figuren for at gøre den ekstra blank. Det er dog noget af det letteste at kontrollere. Man holder figuren i nærheden af en varm el-pære, og hvis den derefter føles klæbrig på overfladen, kan man gå ud fra, at den har fået en gang voks. Det betyder selvfølgelig, at genstanden efter et stykke tid får et mere kedeligt udseende. Men bevares, så kan man jo tage pudsekluden frem igen.

For at gøre det hele endnu sværere at finde ud af, eksisterer der masser af Jade-surrogater, dvs andre slags grønne eller grønfarvede sten, der handles som værende Jade. Der bliver brugt Malakit, Fluorit og farvet Chalcedon. Nogle af dem kan nemt afsløres på hårdheden.

Skulle du møde navne som:

Korean Jade, Manchurian Jade, Indian Jade, Australian Jade, American Jade, Mexican Jade, Amazon Jade, Swiss Jade og Immature Jade -

så er der chancer for, at det i virkeligheden drejer sig om:

Serpentin, Steatit, Aventurinkvarts, Chrysopras, Granat, Idokras, Calcit, Amazonit, Jaspis og Bowenit. Nævnt i tilsvarende rækkefølge.

Der er skrevet megen litteratur om den spændende Jade, men nu holder vi her med denne historie, som jeg håber, kan give appetit.

H.W.

Turen til Barrit og Klakring's strande 27/9-1986

Selvom sommeren var ved at gå på hæld, og solen ikke kom frem, var luften mild og stille, så det var en af disse gode dage, hvor man med en fornuftig påklædning, i en stemning af afslappet velbehag, kan slentre om hele dagen uden at lave ret meget, og det gjorde vi så.

Ved Barrit strand var der meget nær ved intet, der kunne friste til at blive samlet op. Nul PLASTISK ler, tungspat, silkespat, osv.

Ved Klakring strand var der mange sten. De fleste fandt lidt silkespat. Tungspat så jeg intet af. Hvad fandt man så ivotrigt? I min pose så jeg et par granitter med en betagende rød farve, à ca. 2600 g. En mindre klump peridotiseret gnejs. Dernæst en sær en, som jeg indledningsvis lidt naivt troede var forstenede pelikanfødder, men det er vist en slags boremusling (teredo navalis) i lersten (engang har det vel været i træ). En skive Ølandskalk med kraftig glaukonitbelægning. En lille Osloporfyr - dem var der ikke mange af. På stranden sås Kinnediabas, men dem lader man jo nu ligge. En 14 kg's skolithosandsten er vel nu kommet velbeholdent til Løgten.

Vort besøg var blevet bemærket: I afgangssituationen blev vi mødt af en overstrømmende Klakringbo ved navn Asker, der kom trillende med en børfuld øller. Det vil blive husket. Fem små biler med ialt 16-17 personer deltog i turen.

Sven Sønnichsen

Mineraler i Grønland.

En dyng Kryolit på 200.000 tons samt flere andre mineraler i Ivigtut i Grønland er blevet til en varm affære i folketinget. Tilsyneladende har ministeren for Grønland solgt for meget for for lidt til Kryolitselskabet.

Redaktionens erfaring med f.eks. Tugtupit er ellers, at der bliver solgt for lidt for for meget.

Set i LAPIS.

For Harzenjægere må det være sagen med en ny bog skrevet af Frank Klose: Der Mineralienführer Harz. Mere end 100 fundsteder er beskrevet i bogen. Prisen er 29.80 DM, og det lyder jo ikke skræmmende. Skal julegaven absolut koste mere, må det blive: Bildatlas der Einschlusse in Edelsteinen. Den er skrevet af Gülin og Koivula. Pris: 384 DM.

INTERNATIONAL MINERALS & GEMS
v/Niels Schjeldahl
Birgittevej 6, 8220 Brabrand
tlf.06 253210 Giro 2330601

JULEGAVER - JULEGAVER - JULEGAVER

Vi er endnu leveringsdygtige i TUMBLERE med 2 beholdere til tilbudspris kr. 605,00 (normalpris kr. 725,00).

Og netop nu er det meget fordelagtigt at købe ESTWING geologhamre. En 800 grams hammer koster i dag kun kr. 280,00 med vinylgreb og kr. 275,00 med lædergreb. "Damemodellen" koster kr. 270,00.

Vi har også geologhamre i japansk model til kr. 165,00.

FOTOKOPIERING: Vi kan tilbyde at udføre mindre fotokopieringsopgaver for kr. 1,60 pr. side. Større opgaver efter aftale. Og hvis det drejer sig om renskrivning, kan vi også finde ud af det.

Kristi Himmelfartsferien.

Skulle der være nogle, som ikke aner, hvad de skal få tiden til at gå med i tidsrummet torsdag 28/5 til søndag 31/5, så er der mulighed for at rejse til Idar-Oberstein med bus fra Tinglev. Arrangementet er privat planlagt.

Pris er sat til 1.020 kr.

Er du interesseret i at vide mere, så spørg vor sekretær Doris Valgaard

Så kom de endelig - de der Nordenfjords !

Foreningen Vendsyssel Stenklub blev startet i september. Dermed er snart alle områderne på fædrelandskortet dækket med stenklubber.

Opstarten ser ud til at have været på toppen med ca. 40 medlemmer fra Skagen til Aalborg og et medlemsblad: STENDYNGEN.

Vi ønsker LYKKE til og VELKOMMEN i de duknakkedes rækker !

Sten på bordet kl 13.00-14.00 - STEN PÅ BORDET - Sten på bordet kl 13.00-14.00

I september slog Grete Rasmussen og Hanne Sønnichsen på tromme, for at få sten på bordet ved klubmøderne, og de lagde selv hårdt ud. Grete startede i oktober med at servere søpindsvin for enhver smag. Ved novembermødet dækkede så Hanne, med sin sædvanlige omhyggelighed og Svens hjælp, det store kolde bord med en masse danske mineraler.

Med dette udmærkede forarbejde er der skabt interesse for STEN PÅ BORDET, og der er allerede nu tilmeldt bord-BZere til de næste 4 klubmøder. Det bør dog ikke afholde andre fra at vove pelsen. Ring og tal med Hanne på tlf. 06-937113 om emne og tidspunkt.

Foreløbig ser listen således ud:

Lørdag 10/1 1987 vil Åse og Niels Schjeldahl, der jo jævnlig suser sydpå, vise os geoder fra Juchem stenbruddet ved Idar-Oberstein.

Lørdag 14/2 har Erik Jensen lovet at vise noget, der har med slibning at gøre. Det kan jo være mange forskellige ting, så lad os håbe, det bliver det.

Lørdag 14/3 kan fossilvernerne godt tage de store øjne med, så de sammen med Leo de Laurent kan kigge på hans fossiler fra Østersø-øerne. Det må vist være Øland, Gotland og Bornholm.

Lørdag 11/4 skal vi mødes ved bordet med Norges-veteranerne Florence Ulsig og Eva Rudolf. Det er mineraler fra Syd-Norge, vi får lejlighed til at se.

Stenklubbens Bibliotek.

Vor travle sekretær Doris Valgaard fortæller, at klubben har fået en bog af et af vore medlemmer (tak for den - Kirsten). Det drejer sig om:

Jørgen Rosendahl: Kreativ Fritid - Grovere Hobbyarbejder.

Der er bl.a. anvisning på forskellige former for smykkefremstilling. Bogen kan lånes på vort bibliotek.

Mikro-messeliste.

Stein og Mineralmesse i Egersund i Syd-Norge d 2-3 maj 1987. Arrangører er Dalane Geologiforening og Idrettslaget Eiger.

Formandens side:

DAGU (Dansk Amatørgeologisk Union).

DAGU er en sammenslutning af danske stenklubber, der forsøger at samle kontakt til udlandet, samt opnå adgang til mere eller mindre lukkede lokaliteter i ind- og udland.

Jeg har været til møde med de andre klubber, der samarbejder i DAGU. Vi havde en del småting på dagsordenen.

Vi kunne med glæde konstatere, at det første regnskab gav et overskud på 1600 kr ud af 4100 kr. Kontingentet til DAGU vil derfor foreløbig være uændret 3 kr pr. medlem.

Desuden fik vi indskrænket mødeaktiviteten til ét møde sidst i oktober hvert år. Samtidig skal regnskabet være færdigt og udsendt samt behandlet i klubberne til dette møde.

Den ting, DAGU først og fremmest står for - introduktionskortet - er nu udfærdiget. Det har en tekst på flere sprog, der opstiller nogle almindelige regler for god opførsel, når man er ude at samle. Formålet er at lette adgangen til samling på ellers lukkede eller svært tilgængelige fundsteder. Kortet, samt en beskrivelse af DAGU, er rundsendt til flere ejere af fundsteder i Danmark, samt til de tyske og amerikanske stenblade. Der har allerede været nogle positive oplevelser for brugere af kortet.

Hvis man er interesseret i at erhverve sig et introduktionskort, kan man henvende sig til mig.

Jon Olaf Svane

Studiekredse.

I år er der begrænset udbud af studiekredse.

Grete Rasmussen holder en privat kreds om fossiler.

Jytte Hillersborg samler trådene for en kreds, også om fossiler. Den er på Åby Bibliotek tirsdagene 2/12, 13/1 og 10/2. Der er forskellige emner og personer, der står for de forskellige aftener.

Hanne Sønnichsen holder en kreds privat om mineraler.

Der er måske nogle, der har ideer evt. med forskellige personer på flere aftener. Så er der ledige tirsdage på Åby Bibliotek, hvor vi har rådighed over studielokalerne.

Jon Olaf Svane
